

som avlägsnar sig från mänsklig värdighet, resning, ansvar i takt med bidragsförsörjningens utbredning och överlägsna resultatnytta. Han borde tala om rättssäkerheten i tätbefolkade bostadsområden, folks rätt till ett fredat hem, en fredad hemmiljö, skydd mot övergrepp av alla de slag, sanktioner mot den som förbryter sig mot normer och regler, nolltolerans, poliser dygnet runt. Han och andra liberaler borde tala om upprätthållandet av lag och ordning som en av politikens allra viktigaste uppgifter.

SKITSAMHÄLLE SOM NISCH

Han borde lyssna på Carlos eftersom Carlos vet var han har Nordpolen och Carlos vågar sig ut ur godhetspåsen. Rättssäkerhet till vardags. Det är den friheten folk vill ha först. First things first.

Skiten är ingen dålig drivkraft för förbättringar och en ledig nisch

dessutom. Från skitvillkor för gamla, hänsynslösa skitningar till skolbarn – en del, inte alla – till skitbeskattningen av sparandet. Den skitiga avstampen måste in i den politiska berättelsen annars blir det bara anemisk välvilja av friheten – in genom ena örat och ut genom det andra.

Moderaterna säger sig vilja bli bättre på sociala frågor, "vård och sociala frågor har försumrats" heter det. Moderaterna ska "måna om de svaga". Tja. Är Lasse svag? Hur är det med rättigheternas koppling till ansvaret egentligen? Är Lasse moraliskt berättigad till bostad no matter what?

Att måna om de svaga är nog tyvärr att måna om den svenska institutionaliserade godheten och den svenska infantiliserade rättskänslan. Vad det nu beror på, om det är för att vi har vant oss vid att staten alltid kommer och sopar upp efter oss, eller om vi har fått in rät-

tighetstänkandet så djupt att vi faktiskt har överlätit ansvaret för våra liv på staten, eller om det är någon sorts urskruvat jämlikhetstänkande som har krupit in i själen på oss, men det ger oss ett tänkande på Totte-nivå: Totte bor i Rågsved. Carlos kickar ut Totte. Nu har Totte ingestans att bo. Det är synd om Totte.

De som faller in i kören med "Vi tycker också synd om Totte" tillför inte landet så rasande mycket.

Det är inte lätt att tala med egen röst på ren och klar svenska i en politisk kultur så mättad av omsorgstänkande, och med medier därtill som hugger på varje utslag av vanlig enkel konsekvensmoral där det finns ett offer att oja om. Men moderaterna kan faktiskt, det har de visat.

Liberalismen ligger i tiden.

Helena Rivière (helena.riviere@swipnet.se) är bokförläggare och samhällsdebattör.

Pantomim i leksaksekonomin

av Daniel Klein

FOLK BRUKADE KLAGA på att om tio nationalekonomer tillfrågades om en sak, fick man elva åsikter (Keynes hade två). Så var det på den gamla goda tiden. Idag är det på våra universitet så att om tio nationalekonomer tillfrågas, kanske man inte ens får *en* åsikt. De nationalekonomer som återfinns i media har åsikter, men i den akademiska världen är det inte många ekonomer som tar ställning i politiska frågor. Det är få som engagerar sig i intellektuella utmaningar och som håller på med vetenskaplig verksamhet med relevans för policyfrågor. Liksom det är få som har åsikter som de är beredda att försvara i en seriös debatt.

Akademiska nationalekonomer tillhör en karriärklubb, och klubben

beter sig på vissa, officiellt fastställda sätt. Men klubbprestationer bidrar inte med mycket till samhället. De är inskränkta, rigida och artificiella. När en aktuell politisk fråga skall kommenteras ignoreras alla den riktiga världens egenskaper, som inte framgångsrikt kan klämmas in i en formell modell eller i en statistisk undersökning. Klubben kanske kan belysa många aspekter, men enbart en i taget, vilket ger en sönderhackad serie av avgränsade och småaktiga analyser. Klubbprestationer ger inte – och kan inte ge – en övergripande förståelse av en frågeställning.

Klubbmedlemmar har två officiella sätt att prestera saker på. Det mer upphöjda är modellbyggande. Matematiska funktioner kallas "konsumenter" och "producenter" etc,

och de agerar i en leksaksekonomi. Precis som när han lägger ett pussel letar modellbyggaren efter en "jämvikt", som sedan behandlas som slutet på berättelsen. Av de många egenskaper som mänskliga institutioner har, kan endast en eller två modelleras samtidigt.

TEORI OM VAD?

Den andra prestationsgenren handlar om att hitta statistisk signifikans. Om data existerar eller kan skapas letar nationalekonomer efter mönster i data i förhoppningen att de kan visa ett statistiskt resultat som är alltför osannolikt för att vara slumpmässigt, vilket stöder någon hypotes som presenterats. Både modellbyggande och statistisk signifikans är tekniska och formalistiska metoder, och klubbprestationer bygger snarare på teknik än på ämnesinnehåll. Modellbyggande är känt under kodnamnet "teori", men trots det har många modeller ingen anknytning till vad

som händer i den riktiga världen. Man kan fråga sig, teori om vad?

I huvudsak utgör modellbyggarna ett hantverksskrå i vilket hantverkarna utvärderar varandras arbete och där de använder pengar som ytterst kommer från källor (skattebetalare, stiftelser, studenter och donatorer) som inte vet något om och som inte bryr sig om hur detta hantverk utförs. Utanför skräet har hantverket dock inget värde.

Även om statistisk signifikans är viktig som en grundläggande metod för att studera världen, används den på ett sätt som ofta är irrelevant. Att få fram statistiska resultat är ett slags prestation. Men sällan placeras de resultaten i en bredare argumentation i någon policyfråga. Om ett sådant försök sker, är det oftast inte de stiliga, avancerade statistiska resultaten som övertygar. Mycket ofta är enklare sorters bevis och resonemang mycket mer trovärdiga. Men de enklare sorterna ses inte som prestationer av klubben.

Med andra ord passar den verkliga världens komplexitet inte så lätt in i tekniska framställningar. En seriös policydiskussion leder in i ett omfattande snår av moraliska, juridiska, politiska, historiska och institutionella frågor. Eftersom studier på sådana områden inte kan användas som redskap för logiska lekar och statistiskt letande efter önskade resultat, avvisas de av klubbedarna.

AKADEMISK PANTOMIM

Den nationalekonomiska yrkeskårens andefattiga tendenser har trotsats och kritiserats av några av efterkrigstidens stora nationalekonomer: Friedrich Hayek, Ronald Coase, Thomas Schelling, Albert Hirschman, James Buchanan, Erik Dahmén, Gordon Tullock, Israel Kirzner, Johan Myhrman, Peter Bauer och Deirdre McCloskey. (Flera av dem har skrivit kritiska bidrag som återfinns i en nyligen utkommen antologi som jag varit redaktör för, *What Do Economists Contribute?*, publicerad av New York University Press och Cato Institute.) De har argumenterat för att de resonemang och bevis som har störst sprängkraft inte är framtagna eller uttryckta matematiskt. Sådana resonemang och bevis, likt Adam Smiths skrifter, kan läsas och förstås av fler än bara specialister. Viktiga ekonomiska idéer kan läras ut och utvecklas genom att enbart använda numeriska exempel, eller to m utan någon matematik alls. Faktum är att matematik ofta förgiftar den teoretiska utvecklingen.

Likt en skådespelare som i en pantomim låtsas fånga fisk, låtsas klubbekonomerna hålla på med policyanalys. Men när pantomimer framförs är det få som inte förstår att det är en fiktiv värld – en insikt som inte är lika spridd när det gäller det natio-

nalekonomerna håller på med. Om en scenarbetare vid en pantomim skulle kasta in en riktig fisk från sidan av scenen, som om skådespelaren verkligen fångat en fisk, skulle publiken skratta, eftersom verkligheten gjort intrång i det artistiska framförandet. Men om någon, vid en akademisk föreställning, skulle vara dumdristig nog att förklara att alla de viktiga metoder som modellbyggaren använder misslyckas med att hjälpa oss att bättre förstå verkligheten, då skulle klubbedarna sluta sig samman och kasta ut en så fräck person.

Samhället skulle ha mycket att vinna på om nationalekonomerna gjorde mer arbete som är relevant för policyfrågor. Men på MIT, Stanford, Chicago – och, såvitt jag förstår, skolor som Handelshögskolan och Stockholms universitet – kan akademiska ekonomer fortsätta i sin egen värld, med att ge varandra jobb, pengar och ihåligt beröm, medan de låtsas att deras modellbyggande och deras statistiska bagateller bidrar positivt till samhället i stort.

ÖVERSÄTTNING: NICLAS BERGGREN

Daniel B Klein (dklein@scu.edu) är Associate Professor i nationalekonomi vid Santa Clara University och gästforskare vid City-universitetet i Stockholm.

En lektion med Machiavelli

av Jerker Widén

FINNS DET NÅGOT ATT LÄRA av den italienske renässansfilosofen Niccolò Machiavelli?

Klassiska tänkare och författare från så vitt skilda läger som William Shakespeare, Francis Bacon, Edmund Burke och Karl Marx har alla förfasats och förundrats över Machiavellis kyliga men

också skarpa iakttagelser om statsmannakonst och politisk filosofi. Han lämnar ingen tänkande människa oberörd. Slughet, politiska intriger och dubbelspel, cynisk och hänsynslös strävan efter makt och berömmelse – det är inga stillsamma tankar renässansfilosofen väcker. Liksom under tidigare epoker uppfattas fortfarande epitetet machi-

avellisk som något av en skymf, något som man personligen inte gärna vill kännas vid. Att termen har använts för att beskriva det politiska spelet i dagens Ryssland under Boris Jeltsins presidentskap är föga förvånande, men passar det verkligen på vår egen statsminister, som lite skämtsamt har kallats Vingåkers Machiavelli?

Kanske det. Men säkert är i alla fall att den intellektuella miljö han verkade i skiljer sig från vår. Men trots att Machiavellis tänkande faller tillbaka på stämningar i medelti-